

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

6. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: [монографическое учеб. пособие] / Е.А. Селиванова. – К.: Брама, Изд-во Вовчок О. Ю., 2004. – 336 с.

7. Тарнопольський О.Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою: [навч. посібник] / О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 288 с.

8. Тарнопольський О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения: [учеб. пособие] / О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко. – К.: Ленвіт, 2004. – 192 с.

9. Тарнопольський О.Б. Стандарти комунікативної поведінки у США: [посібник для студ. старш. курс., які вивчають англ. мову як спец.] /

О.Б. Тарнопольський, Н.К. Склярєнко. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Фірма ІНККОС, 2003. – 208 с.

10. Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей: [колективна монографія] / [О.Б. Бігич, Л.В. Бондар, М.М. Волошинова та ін.; за заг. та наук. ред. О.Б. Бігич]. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2013. – 383 с.

11. Comfort J. Effective Telephoning. Student's Book / J. Comfort. – Oxford University Press. – 1996. – 110 p.

12. Donna S. Teach Business English / S. Donna. – Cambridge Handbooks for language teachers : Cambridge University Press. – 2000. – 370 p.

13. Ellis M. Teaching Business English / M. Ellis, Ch. Johnson. – Oxford Handbooks for Language Teachers: Oxford University Press. – 1996. – 237 p.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2015

УДК 378.146

Мар'яна Сокол, кандидат філологічних наук, викладач
Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

У статті розглянуто концептуальні основи формування понятійно-категорійного апарату педагогічної науки. Сформульовано проблеми детермінації системи базових педагогічних понять. Досліджуються шляхи формування понятійно-термінологічного апарату.

Ключові слова: понятійно-термінологічний апарат, поняття, термін, педагогічна термінологія.

Лит. 26.

Марьяна Сокол, кандидат филологических наук, преподаватель
Тернопольского государственного медицинского университета имени И.Я. Горбачевского

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПОНЯТИЙНО-КАТЕГОРИАЛЬНОГО АПАРАТА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ

В статье рассмотрены концептуальные основы формирования понятийно-категориального аппарата педагогической науки. Сформулированы проблемы детерминации системы базовых педагогических понятий. Исследуются пути формирования понятийно-терминологического аппарата.

Ключевые слова: понятийно-терминологический аппарат, понятие, термин, педагогическая терминология.

Maryana Sokol, Ph.D. (Philology) Lecturer
Ternopil State Medical University by I.Horbachevsky

CONCEPTUAL BASES OF THE FORMATION THE NOTION AND CATEGORY FRAMEWORK OF PEDAGOGICAL SCIENCE

The article reviews conceptual bases of the formation the notion and category framework of pedagogical science. The problems of determination system of basic pedagogical notion were formulated. Ways of formation notion and terminology framework were investigated.

Keywords: concepts and terminology, concepts, terms, pedagogical terminology.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямків сучасної педагогічної науки є вивчення понятійно-термінологічного апарату. Такі дослідження допомагають ґрунтовніше вивчити проблеми впорядкованого розвитку педагогічного

знання, а також його теоретичну стабільність. Адже як зазначає А.В. Вихрущ “найбільшою проблемою нинішньої педагогічної науки є хаос у системі базових понять. Навіть саме поняття “наука” має сотні визначень” [7, 534].

У науковій літературі немає однозначного

підходу до трактування поняття “науковий термін як функціональної одиниці мови науки” [27, 5]. Відтак, проблемою визначення терміну займаються філософія, лінгвістика, семіотика, інформатика, наукознавство та інші галузі науки. “Термінологічне поле” (за А.А. Реформатським) дозволяє (надає можливість) здійснити диференціацію і співвіднесення значень тих понять, які асимілювалися педагогікою з побутової термінології або були запозиченими з інших наук. Звідси маємо теоретичну значущість побудови та розв’язання проблеми визначення понятійно-термінологічного апарату у педагогіці. На нашу думку, кожна з галузей наукового знання у терміні виділяє ті його сторони та властивості, які необхідні для вирішення її завдань. Так, наприклад, В.П. Даниленко подає 19 варіантів визначення терміну, зазначаючи, що таке багатоаспектне явище, як термін взагалі не може бути сформульовано одним визначенням. Загалом, під терміном розуміємо “слово (або словосполучення) спеціальної сфери вживання є назвою поняття і вимагає дефініції” [13, 3].

Метою статті є аналіз концептуальних основ формування понятійно-категорійного апарату педагогічної науки.

Виклад основного матеріалу. Оскільки термін – це словесне вираження поняття, то необхідно узгодити співвідношення наукового терміну як матеріального мовного явища (слова) і поняття. Як зазначають дослідники (Р.А. Будагов, О.О. Потєбня та ін.), значення слова і поняття глибоко співвідносні, але не тотожні. “Значення слова – це зв’язок, що історично утворився між звучанням слова і тим відображенням предмета чи явища, яке відбувається у нашій свідомості. Поняття – це думка про предмет, що виділяє у ньому загальні і найбільш істотні ознаки. Поняття – зазвичай загальнолюдська категорія, хоча вона і залежить від рівня розвитку мислення, а значення слова – категорія мови, яка побутує в його межах” [6, 22 – 23]. Вивчення понятійно-термінологічного апарату педагогічного знання неможливо без визначення сутності такого явища взаємодії думки й мови, як поняття. Автори досліджень у галузі філософії єдині в одному: в понятті відображаються найбільш загальні, істотні ознаки предметів і явищ дійсності. Однак, їх думки розходяться щодо того, що таке поняття: “форма мислення, яка відображає загальні і суттєві ознаки предметів і явищ” (І.Д. Андрєєв, І.Я. Чупахін), або “думка, в якій зазначені (узагальнені) ці ознаки” (Є.К. Войшвилло, Д.П. Горський та ін.).

Додамо, що незважаючи на тісний зв’язок поняття з мовою, не можна безпосередньо

ототожнювати слово з поняттям. Як зазначає А.П. Шепетулін “науковий термін – це лише назва, позначення, насамперед об’єкту думки, а потім і поняття про нього” [7, 18 – 19]. Таким чином, особливість терміну визначається специфікою наукової мови у цілому.

Термін належить до двох систем одночасно:

- до логіко-понятійної системи певної галузі наукового знання;

- до лексичної системи загальнолітературної мови. Як наслідок, у цих сферах здійснюється дефініційна функція терміну, тобто функція визначення. Крім того, термін є знаковим вираженням поняття, що виконує номінативну функцію. Прагматика терміну – це сфера професійного спілкування, звідси маємо інформаційну (як засіб фіксації обсягу наукової інформації) і комунікативну (як засіб професійного спілкування) функції.

Наукові терміни мають ряд суттєвих ознак, які і відрізняють їх від загальноповсякденних слів (нетермінів):

1. Термін виражає наукове поняття, що вимагає “достатньо точної дефініції відповідно до рівня розвитку тієї чи іншої галузі знання” [11, 32].

2. Терміни завжди функціонують як члени певних термінологій або терміносистем, тому вони “тісно взаємопов’язані, тому зміст одного терміну формується й осмислюється на тлі інших” [11, 40].

3. До наукових термінів постійно висувається вимога однозначності та відсутності синонімії. Як зазначає Л.О. Резніков “багато вузькоспеціалізованих термінів відповідають цим вимогам і відрізняються від звичайних слів, потенційно налаштованих на багатозначність” [24, 92].

4. Вживання більшості термінів мотивовано [22, 172 – 175]. Ця вмотивованість, за твердженням С.Г. Бархударова, обумовлюється тим, що терміни “легко піддаються свідомому впливу, регулюванню і впорядкуванню” [2, 9].

На нашу думку, серед нагальних проблем, які зустрічаємо у сучасній педагогічній науці є проблема термінології та дефініції актуальних педагогічних понять. О.В. Сухомлинська слушно підкреслює, що вона зумовлена “нерозробленістю понятійно-термінологічного апарату, різними підходами авторів до тлумачення тих чи інших процесів, а також багатоаспектністю, багатовимірністю й суперечливістю складових, що входять до тих чи інших дефініцій” [26, 68]. Відтак, педагогічна наука як теоретична форма освоєння дійсності у своїх поняттях узагальнює певні сторони суспільно-історичного досвіду і висловлює ці узагальнення за допомогою своєї

термінології. Оскільки педагогіка – це галузь наукового знання, то її понятійно-термінологічний апарат має певну сукупність рис, що характерні для термінологічних систем кожної науки, тому що в основі наукового пізнання лежить понятійна форма мислення і як наслідок педагогічним поняттям і термінам, що їх позначають, властиві усі вище перелічені ознаки. Особливість понятійно-термінологічного апарату педагогіки визначена специфікою об'єкту педагогічної науки, особливостями джерел освіти педагогічних понять і термінів. Отже, структура педагогічної термінології відображає напрями розвитку педагогічного знання.

За визначенням відомих вчених (І.М. Кантора, Б.Б. Комаровського), педагогічна термінологія – це “сукупність лексичних засобів, які вживаються у теорії, практиці виховання і навчання. Педагогічні терміни, що входять до її складу закріплюють основні поняття педагогічної науки” [16, 33]. Як зазначає Б.Б. Комаровський “становлення і розвиток понятійно-термінологічного апарату педагогіки обумовлюються як закономірностями розвитку педагогічного знання, так і закономірностями розвитку суспільства” [19, 76].

Специфіка об'єкту дослідження різних сфер наукового знання накладає свій відбиток на їхній термінології. Так, наприклад, спостерігаємо суттєві відмінності між термінологією гуманітарних і технічних наук. Слід зазначити, що для наукової термінології гуманітарних наук характерні такі особливості. По-перше, текстовий опис предмету тієї чи іншої гуманітарної науки залежить від літературної мови. Звідси впливає пояснення щодо “вагомої (в порівнянні з мовами інших наук) залежності від контексту, що диктує свої вимоги щодо використання мовних засобів, а також велику вмотивованість мовних одиниць, що входять до них” [6, 6]. Отже, як наслідок, багатозначність і синонімія більш характерні для гуманітарних наук. По-друге, значну активність вчених у термінотворенні, в пошуку нових дефініцій до вже сталих термінів спостерігаємо саме у цій галузі. По-третє, “нерідко у побудову термінологій гуманітарних наук додається елемент суб'єктивної оцінки” [15, 22 – 23]. З кінця 1960-х років починається ґрунтовне дослідження педагогічної термінології уже у науково-педагогічній літературі. Відтак, праця І.М. Кантора “Педагогічна лексикографія і лексикологія” є однією з перших робіт у цій галузі [16], оскільки вона розкриває теоретичні основи та історію словниково-енциклопедичної літератури з педагогіки, а саме як джерела інформації щодо педагогічних ідей та педагогічної

практики. Автор зробив спробу теоретичного аналізу педагогічної термінології та її ролі у розвитку педагогічного знання. Згодом вчений фундаментально дослідив цю проблему у книзі “Понятійно-термінологічна система педагогіки: Логіко-методологічні проблеми” [9].

Варто виокремити наступні напрями вивчення педагогічної термінології у науковій літературі:

- аналіз структури та функцій понятійно-термінологічного апарату педагогічної науки (В.І. Гінецинський, А.Ф. Закірова, В.М. Полонський, Т.А. Старшинова, Б.Т. Ліхачов, А.Я. Найн, Г.Н. Штінова, Г.Г. Хайруллин);

- аналіз термінології галузей педагогічного знання: загальної педагогіки (І.М. Пулатов), дидактики (Г.А. Бордовський, Є.В. Востокова, Б.С. Гершунський, В.І. Гінецинський, С.В. Єр'оміна, В.В. Краєвський, В.А. Извозчиков та ін.), теорії виховання (В.С. Безрукова, В.І. Гінецинський, І.В. Кичева та ін.);

- розробка проблеми однозначності термінів у педагогічному дослідженні (В.В. Краєвський, Н.Л. Коршунова);

- дослідження понятійного апарату етнопедагогіки (З.О. Кекеєва, Е.Л. Христова та ін.);

- аналіз лексики педагогічної науки з лінгвістичних позицій (З.Д. Тагаєва, Р.М. Тагієва, В.О. Тен та ін.).

В.І. Гінецинський виділяє наступні етапи понятійно-термінологічного апарату:

1) індуктивно-емпіричний – зв'язки між елементами понятійного апарату, що формують терміни обґрунтовуються переважно за допомогою різних аналогій, спостережень за явищами, наявність яких є підставою для існування відповідних зв'язків у сфері виховання;

2) історико-генетичний – передумовою розкриття змісту педагогічних понять, їх співвідношення між собою є узагальнення;

3) спекулятивно-абстрактний – набуває поширення абстрактний спосіб обґрунтування тверджень педагогічної теорії як реакція на розрізненість окремих положень, відсутність систематичного зв'язку між ними, їхній довільний характер, який значною мірою відображав особливості індивідуального досвіду автора того чи іншого педагогічного твору;

4) нормативно-прескриптивний – при обґрунтуванні положень педагогічної теорії на перший план висувається результативність педагогічного впливу. Підтвердження правильності сформульованих тверджень вбачається у їх здатності сформувати зразок поведінки, що викликає прагнення йому слідувати;

5) загальнонаукових – методи обґрунтування висунутих у межах педагогіки теоретичних положень, що тяжіли до пошуків специфіки педагогічного знання та до визначення свого особливого становища за рахунок акцентування уваги на якій-небудь одній його стороні. Це відображало процес становлення педагогіки як автономної галузі знання;

6) експериментальний – з кінця XIX ст. широкого поширення набуває експериментальний напрямок як новий спосіб обґрунтування педагогічного знання. Педагогіка як самостійна галузь містила теоретичні твердження, які ґрунтувалися у першу чергу на фактах, одержаних експериментальним шляхом;

7) гіпотетико-модельний – нова парадигма розробки та обґрунтування педагогічного знання пов'язана з розвитком системного підходу. Одна з версій такого підходу трактує предмет педагогіки як проектування, впровадження та аналіз функціонування педагогічних систем спеціального цільового призначення [10, 21 – 25]. Загалом, незважаючи на настільки різні підходи до осмислення процесу розвитку педагогічного знання як самостійної галузі загальнонаукового знання, автори єдині в одному: на кожному етапі розвитку педагогічної науки маємо трактування предмету і природи досліджуваних нею явищ. А відтак, таке тлумачення неможливе без залучення спеціальних засобів, а саме понять і термінів. Підсумуємо, що розвиток понятійно-термінологічного апарату педагогічної науки – це перш за все відображення диференційованості пізнання відповідного кола предметів і явищ дійсності.

Аналіз науково-педагогічних досліджень (В.С. Безрукова, Г.А. Бордовський, І.М. Кантор, Н.Л. Коршунова, А.Я. Найн та ін.) дозволив нам окреслити ряд характерних особливостей понятійно-термінологічного апарату педагогічної науки. На наш погляд, відображення педагогічних явищ у поняттях і термінах має соціально-історичну обумовленість і як наслідок розвиток педагогічних термінів суб'єктивно і об'єктивно пов'язаний із соціально-економічними та культурними процесами у житті людей. Адже, зміна способу або ж характеру життя суспільства впливає також на понятійно-термінологічний апарат педагогіки. Крім того, “з розвитком знання розвивається зміст поняття, а у якийсь момент може статися злам попереднього значення” [20, 11]. Особливість педагогічної термінології залежить від освітніх джерел педагогічних понять і термінів. У науково-педагогічній літературі виокремлюють два підходи до розгляду цього аспекту. Перший (В.С. Безрукова) розглядає

джерела формування безпосередньо самих педагогічних понять, які автор умовно поділяє на дві групи: природні та штучні. До природних належать ті, в яких поняття “народжуються” ненавмисно, стихійно (побут, різні види практичної діяльності). Група штучних – це джерела, для яких першочерговим завданням є усвідомлення, формування понять, визначення їх обсягу та формулювання дефініцій (науково-практична та науково-методична діяльність). Всі ці групи взаємодіють таким чином, що в більшості понять складно визначити, де вони зародилися спочатку, проте в той же час кожна група є відносно самостійною структурою [3, 29 – 30].

В основу іншого підходу покладено твердження, що педагогічна термінологія є частиною лексичної системи наукової мови, тому головним джерелом формування мови будь-якої галузі знання, а отже, і педагогіки, є природна мова народу. “Будь-яка наука бере свій початок із результатів, здобутих мисленням і мовою народу, а у подальшому своєму розвитку стає невіддільною від мови народу” [6, 6]. Окрім народної лексики основою становлення і розвитку термінології вітчизняної педагогічної науки завжди була церковнослов'янська мова, класичні (латинська, грецька) і європейські мови (французька, німецька, голландська і в меншій мірі англійська) [16, 141 – 145].

Педагогічна термінологія – недостатньо чітка. Багатом педагогічним поняттям, термінам властиві багатозначність і синонімія, що зумовлює нечіткість, “розпливчастість трактувань” та визначень педагогічних явищ. Додамо, що причиною такого явища є особливості термінології гуманітарних наук, до яких відносимо й педагогіку; близькість педагогічного знання до повсякденності (Н.Л. Коршунова), а також складність досліджуваних педагогічних процесів і явищ (Г.А. Бордовський, В.А. Извозчиков).

Особливість педагогічної термінології полягає у відсутності чіткої визначеності категоріального апарату. У сучасній вітчизняній педагогічній науці ще не склалося загальної думки про те, які педагогічні поняття можна віднести до категорій педагогіки. Так, наприклад, Б.Т. Ліхачов наводить 54 поняття і терміни, що належать до педагогічних категорій [23, 79]. В.І. Гінецинський стверджує, що у понятійному апараті науки можна виділити одне центральне поняття, яке слугує назвою всієї галузі вивчення цієї науки і тим самим виокремлює її від інших наук. У педагогіці таким стрижневим поняттям вчені вважають поняття “виховання” [10, 14]. Найчастіше в ролі загальних і фундаментальних понять виділяють:

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

- “виховання”, “освіта”, “навчання”, “розвиток”, “формування” (Ю.К. Бабанський, Т.А. Ільїна);
- “людина”, “індивід”, “особистість”;
“закономірність”, “розвиток”, “наука”;
“виховання”, “освіта”, “педагогіка” (А.В. Вихрущ);
- “виховання”, “освіта”, “навчання”, “розвиток” (Е.І. Монозон);
- “виховання”, “формування”, “розвиток” (Б.І. Коротяєв);
- “виховання”, “освіта”, “навчання” (С.П. Баранов, Н.В. Бордовская, А.А. Реан, С.В. Бондаревська, С.В. Кульневич);
- “виховання”, “освіта” (П.І. Підкасистий).

Історико-педагогічний підхід дозволяє виокремити витoki специфічних особливостей понятійно-термінологічного апарату педагогічної науки, ступінь впливу на нього соціокультурних чинників, характерних тенденцій, напрямів і закономірностей цього процесу.

Висновки. Підведемо підсумки, що на сьогодні педагогічна термінологія відображається не лише на паперових носіях (словники, глосарії, енциклопедії), але і в електронних документах (електронні словники, тезауруси, глосарії). Онлайнові педагогічні словники можна зустріти як на англійських, так і на українських сайтах глобальної мережі Інтернет. З'явилися і широко використовуються комплекси міжнародних і національних термінів. У термінології за новими освітніми технологіями у педагогіці особливу роль відіграють Міжнародна організація стандартів (МОС), що створена в 1979 р. у Раді Європейського Союзу. Додамо, що ця термінологічна служба розробила багатомовну термінологічну інформаційну систему, завдяки цьому і функціонує спеціальна база даних щодо уніфікованого використання термінів, які вживаються у різних мовах. Список інформаційних ресурсів з цієї тематики може бути доповнений посиланнями, наведеними в кінці статті.

Отже, на нашу думку, термінологія, яка є ядром лексичної системи підмови і складова її основи, відноситься до тих інтегруючих факторів, які дозволяють створювати єдиний інформаційний простір, що забезпечує взаєморозуміння на міжнародному рівні.

Перспективи наукових розробок. Таким чином, вище зазначена проблема вимагає подальшого теоретичного обґрунтування, визначення періодизації системи базових педагогічних понять та детермінації кожного із них.

1. *Актуальные понятия современной педагогики: “Круглый стол” [Текст] / Подгот.*

А.С. Белкин, В.О. Кутъев // Педагогика, – 2003. – №.7. – С. 44 – 60.

2. *Атлантова Л. И. Становление и развитие основных понятий советской педагогики (1917–1931 гг.): Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Киев, – 1981. – 23 с.*

3. *Бархударов С.Г. О значении и задачах научных исследований в области терминологии / Лингвистические проблемы научно-технической терминологии / Под ред. С.Г. Бархударова. – М.: Наука, – 1970. С. 157 – 162.*

4. *Безрукова В.С. Основные категории теории воспитания и их функции в развитии педагогической науки: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Казань, – 1983. – 42 с.*

5. *Будагов Р.А. История слов в истории общества / Р.А. Будагов, – М.: Просвещение, – 1971. – 270 с.*

6. *Булкин А.П. Социокультурная динамика образования. Исторический опыт России / А. П. Булкин, – Дубна: Феникс, – 2005. – 208 с.*

7. *Виноградов В.В. Основные типы лексического значения слова // Вопросы языкознания. – 1953. – № 5. – С. 3 – 29.*

8. *Вихрущ А.В. Особистість у контексті педагогічної персонології. В кн. Я-концепція академіка Неллі Нічкало у вимірі професійного розвитку особистості: зб. наук. пр. / редкол.: І.А. Зязюн (голова), О.М. Отич та ін.; упоряд.: О.М. Отич, О.М. Боровік; Національна академія педагогічних наук України; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2014. – С. 534 – 540.*

9. *Гвишиани Н.Б. Язык научного общения (вопросы методологии) / Н.Б. Гвишиани, – М.: Высш. шк., – 1986. – 280 с.*

10. *Гинецинский В.И. Основы теоретической педагогики / В.И. Гинецинский, – СПб.: Изд-во СПбУ, 1992. – 154 с.*

11. *Горский Д.П. Вопросы абстракции и образования понятий. – М.: Изд-во АН СССР, 1961. – 351 с.*

12. *Даниленко В.П. Русская терминология: Опыт лингвистического описания / В.П. Даниленко, – М., 1977. – 246 с.*

13. *Даниленко В.П. Лексика языка науки. Терминология: Автореф. дис... д-ра филол. наук. – М., 1977. – 41 с.*

14. *Диалектическая концепция понятия / Под ред. А.П. Шептулина. – Минск, 1982. – 352 с.*

15. *Кантор И.М. Педагогическая лексикография и лексикология / И.М. Кантор, – М.: Просвещение, 1968. – 200 с.*

16. Кантор И.М. Понятийно-терминологическая система педагогики: Логико-методологические проблемы / И.М. Кантор, – М.: Педагогика, 1980. – 158 с.
17. Карапетян И.К. Тенденции развития категориально-понятийного аппарата педагогической науки в России (1850 – 1930) / И.К. Карапетян, – М.: Грааль, 2000. – 192 с.
18. Кичева И.В. Обогащение педагогической терминологии в 90-е годы XX в / И.В. Кичева, – Пятигорск: Изд-во ПГЛУ, 2004. – 404 с.
19. Комаровский Б.Б. Русская педагогическая терминология / Б.Б. Комаровский, – М.: Просвещение, 1969. – 311 с.
20. Коршунова Н.Л. Методологические условия однозначности терминов в педагогическом исследовании: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. М., 1990. – 20 с.
21. Кузнецова Э.В. Лексикология русского языка / Э.В. Кузнецова, – М.: Высш. шк., 1989. – 215 с.
22. Лихачев Б.Т. Педагогика: Курс лекций / Б.Т. Лихачев, – М.: Прометей, 1993. – 520 с.
23. Резников Л.О. Понятие и слово / Л.О. Резников, – Л.: Изд-во ЛГУ, 1958. – 124 с.
24. Рубашкин В.Ш. Математическая логика и язык науки // Вопросы философии. – 1973. – №1. – С. 112 – 122.
25. Сухомлинська О. Историко-педагогичний процес: нові підходи до загальних проблем / О. Сухомлинська, – Київ.: А.П.Н., 2003. – 68 с.
26. Тузюкова В.И. Моделирование терминологической системы региональной педагогической науки. Изд-во РГУ, 2001. Монография. – 148 с.

Перелік інформаційних ресурсів по темі:

1. Європейська лексикографічна асоціація (European Association for Lexicography, EUROLEX) <<http://www.ims.uni-stuttgart.de/eurolex>>;
2. Словникова організація Північної Америки (Dictionary Society of North America (DSNA)) <<http://polyglot.lss.wisc.edu/dsna/index.html>>;
3. Австралійська лексикографічна асоціація (Australian Association for Lexicography) <<http://www.anu.edu.au/linguistics/alex>>;
4. Факультет лексикографії і лексикології Науково-дослідницького лінгвістичного інституту Академії Наук (Венгрія) (Department of Lexicography and Lexicology: Research Institute for Linguistics Hungarian Academy of Sciences);
5. Словниковий Науково-дослідницький Центр, Університет Ексетера (Dictionary Research Center, University of Exeter) <<http://www.ex.ac.uk>>;

Стаття надійшла до редакції 03.04.2015

ВЕЛИКДЕНЬ

Чи є що в світі гарніше за Великодній світанок! Незрадлива сила вступає в кожного, хто зустрине його. Дзвони над селом не дзвонять, а виспівують на весь світ велику радість: Христос воскрес! Село не спить – воно ж бо чекало цієї радості.

З уст в уста передається щаслива вість:
Христос воскрес! – Воістину воскрес! І чує земля

цю християнську радість та й тішиться у весняному розвої разом з мідьми.

Яка це добра і світла година, коли село йде на Великдень до церкви! А церква і довкола церкви – мов великий живий квітник. Люди прийшли посвятити паску. Село стоїть у всій своїй одвічній красі, душевній просвітленості. Під колом роду, як з давніх-давніх часів – усе тут, на одному місці.

Ми – християни. Один у нас Бог, і однією, нероздільною любов'ю славимо Його, бо він благословляє нас на взаємну християнську любов і милосердя, одна Україна у нас, яка нині воскресає, і для якої на світі живемо, бо ми – її діти.

